

Sygn. akt III Ca 389/16, III Ca 390/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lipca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Gabriela Sobczyk

Sędzia SO Leszek Dąbek (spr.)

Sędzia SO Barbara Braziewicz

Protokolant Monika Piasecka

po rozpoznaniu w dniu 7 lipca 2016 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa B. D. i P. D.

przeciwko M. D. (1) i C. D. (1)

o alimenty

na skutek apelacji powodów i pozwanych

od wyroku Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim

z dnia 23 listopada 2015 r., sygn. akt III RC 405/15

- 1. umarza postępowanie w zakresie w jakim zostało wszczęte z apelacji pozwanej w części zaskarżającej rozstrzygnięcia zawarte w punkcie 1 i 4 zaskarżonego wyroku, a w pozostałej części apelację odrzuca;**
- 2. odrzuca apelację pozwanego w części zaskarżającej nieistniejące rozstrzygnięcie o zwrocie kosztów procesu;**
- 3. oddala apelację pozwanego w pozostałej części;**
- 4. oddala apelację powodów;**
- 5. nie obciąża powodów kosztami postępowania odwoławczego;**
- 6. odstępuje od obciążania stron nieuiszczonymi kosztami sądowymi w postępowaniu odwoławczym.**

SSO Barbara Braziewicz SSO Gabriela Sobczyk SSO Leszek Dąbek

Sygn. akt III Ca 389/16, III Ca 390/16

UZASADNIENIE

Powodowie P. D. oraz B. D. żądali zasądzenia

na ich rzecz od każdego z pozwanych M. D. (2) i C. D. (2) alimentów w kwotach po 700zł miesięcznie, łącznie 1 400zł.

Uzasadniając żądanie twierdzili, że ojciec dzieci A. D. nie wywiązuje się z nałożonego w wyroku rozwodowym obowiązku alimentacyjnego w łącznej wysokości 900zł, egzekucja jest bezskuteczna. Matka powodów wyszła ponownie za mąż i nie otrzymuje już świadczeń z funduszu alimentacyjnego, pracuje ale nie jest w stanie zapewnić im koniecznych warunków utrzymania i rozwoju. Małoletni P. uczęszcza do technikum i znacznie wzrosły jego koszty utrzymania, ponadto wymaga leczenia okulistycznego, a małoletni B. z uwagi na problemy w nauce wymaga dużej pomocy ze strony matki i drogich pomocy naukowych.

Pozwani M. D. (2) i C. D. (2) wnieśli o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powodów na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Zarzucali, że sam fakt bezskuteczności egzekucji nie oznacza przejścia ciężaru utrzymania powodów na dalszych wstępnych. Ojciec powodów jest zdolny do pracy, posiada kwalifikacje mechanika samochodowego, a także uprawnienia w zakresie obsługi koparko – ładowarki, zatem powinien zostać obciążony obowiązkiem alimentacyjnym. Odpowiedzialność pozwanych ma charakter subsydiarny w stosunku do obowiązku alimentacyjnego rodziców względem dzieci. Powództwo należy uznać za przedczesne, przynajmniej do czasu zbadania możliwości majątkowych ojca w aktualnym stanie faktycznym – po odbyciu kary pozbawienia wolności. Pozwani są osobami w podeszłym wieku, utrzymują się wyłącznie z otrzymywanych emerytur, nie posiadają żadnych oszczędności, nie są zatem w stanie łożyć na utrzymanie wnuków. Zakwestionowali także koszty utrzymania małoletnich.

Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim w wyroku z dnia 23 11 2015r. zasądził od pozwanego C. D. (2) na rzecz małoletniego powoda B. D. alimenty w kwocie po 300 zł miesięcznie oraz na rzecz małoletniego powoda P. D. alimenty w kwocie po 300 zł miesięcznie płatnych począwszy od dnia 1 listopada 2015r. do dnia 15-go każdego miesiąca, oddalił powództwo w pozostałej części, orzekł o kosztach procesu i nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności w części zasądzającej alimenty.

W ustalonym stanie faktycznym w motywach orzeczenia przywołał regulacje:

art. 133 § 1 k.r.o, art. 128 k.r.o. oraz 135 k.r.o. Dokonał oceny ustalonego stanu faktycznego i w konkluzji uznał, że matka powodów swój obowiązek alimentacyjny wypełnia częściowo poprzez osobiste starania o utrzymanie i wychowanie małoletnich, ponadto obecnie sprawuje opiekę nad trzecim dzieckiem i otrzymuje niższy jedynie zasiłek macierzyński.

Miesięczne koszty utrzymania małoletnich wynoszą łącznie

1 800 zł. Ojciec powodów jest utrzymywany przez pozwanych, posiada realne możliwości zarobkowe, których nie wykorzystuje. Pozwani natomiast są osobami starszymi i schorowanymi, utrzymują się ze świadczeń emerytalnych, przy czym świadczenie pozwanej wystarcza wyłącznie na pokrycie jej kosztów leczenia i utrzymania, co czyniło powództwo w stosunku do niej bezzasadne. Natomiast pozwany C. D. (2) otrzymuje ponad 2 600 zł emerytury, z której ponosi dobrowolnie koszty utrzymania ojca powodów przynajmniej w wysokości

600 zł miesięcznie, które może przekazać swym krewnym, którzy pozostają w niedostatku. W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu, z uwagi

na brak możliwości majątkowych i zarobkowych pozwanego. O kosztach procesu orzekł stosując regulację art. 102 k.p.c., a rygor natychmiastowej wykonalności nadał wyrokowi w oparciu o regulację art. 333 § 1 pkt 1 k.p.c.

Orzeczenie zaskarżyły **obie strony**.

Powodowie P. D. oraz B. D. zaskarżyli wyrok w części oddalające powództwo i nadającej wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności. Wnosili o jego zmianę przez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie

od pozwanych na rzecz powodów alimentów w łącznej wysokości 1 400zł oraz zasądzenie od pozwanych na rzecz powodów zwrotu kosztów postępowania, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Zarzucali sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego polegającą na ustaleniu, że powodowie są w niedostatku, a pozwani w bardzo dobrej sytuacji materialnej. Pozwani utrzymują dorosłego syna, a Sąd nie uwzględnił powództwa. Zarzuciła także, że przy ferowaniu wyroku naruszono prawo materialne i procesowe, regulacje:

- art. 135 k.r.o. i art. 144 k.r.o. przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że alimenty w kwocie po 350 zł miesięcznie będą adekwatne co do sytuacji pozwanych i powodów,
- art. 233 k.p.c. w zw. z art. 128 k.r.o., art. 135 k.r.o. oraz art. 144 k.r.o. przez dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego a w szczególności dowolną ocenę faktycznych możliwości finansowych pozwanych.

W uzasadnieniu podkreślała, że jest w trudnej sytuacji materialnej, sprawuje opiekę nad powodami i zajmuje się noworodkiem. Natomiast pozwani są w bardzo dobrej sytuacji finansowej. Niedopuszczalne jest by pozwani utrzymywali ojca powodów kosztem małoletnich.

Pozwani M. D. (2) i C. D. (2) zaskarżyli wyrok w części zasądzającej alimenty oraz orzeczenie o kosztach i nadające wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności. Wnosili o jego zmianę przez oddalenie powództwa względem C. D. (2) oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanych zwrotu kosztów procesu, ewentualnie uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Zarzucali nierozpoznanie istoty sprawy poprzez nie ustalenie możliwości zarobkowych ojca powodów i przyjęcie obiektywnej niemożności realizacji przez niego obowiązku alimentacyjnego względem dzieci oraz sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego poprzez, nieprawidłowe przyjęcie, że:

- powodowie znajdują się w niedostatku;
- pozwany jest w staniełożyć na utrzymanie wnuków kwotę łącznie 600 zł.

Ponadto zarzucili, że przy ferowaniu wyroku naruszono prawo procesowe i materialne, regulacje:

- art. 98 § 1 k.p.c. poprzez nie przyznanie od powodów na rzecz pozwanej zwrotu kosztów procesu, a to pomimo korzystnego dla nie rozstrzygnięcia i zgłoszenia stosownego żądania w odpowiedzi na pozew;
- art. 217 § 1 k.p.c. i art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku dowodowego pełnomocnika pozwanych zmierzającego do ustalenia możliwości podjęcia pracy zarobkowej przez ojca powodów.
- art. 132 k.r.o. poprzez przyjęcie, iż zobowiązanymi do świadczeń alimentacyjnych względem powodów są ich dziadkowie przy jednoczesnym zaniechaniu ustalenia, czy osoba w bliższej kolejności tj. ojciec powodów nie jest w stanie uczynić zadość swemu obowiązkowi;

W uzasadnieniu przede wszystkim podkreślali, iż Sąd całkowicie bezpodstawnie przyjął, iż powodowie znajdują się w niedostatku, nie uwzględnił, iż wynagrodzenie męża powódki ulega zwiększeniu o świadczenia dodatkowe, takie jak kartki żywieniowe, trzynasta pensja i deputat węglowy. Ponadto, iż wydatki powodów mają charakter zbytkowy i przekraczają ich uzasadnione potrzeby. Sąd nie ustalił także sytuacji majątkowej i zarobkowej rodziców powodów.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje :

Na rozprawie w dniu 7 07 2016r. pozwana cofnęła apelację w części zaskarżającej rozstrzygnięcia zawarte w punktach 1 i 4 zaskarżonego wyroku.

Stosownie do regulacji art. 391 § 2 k.p.c. w przypadku cofnięcia apelacji sąd drugiej instancji zobowiązany jest umorzyć postępowanie apelacyjne i orzec o kosztach jak przy cofnięciu pozwu.

Stanowczość powyższej regulacji spowodowała, iż zarówno w judykaturze jak i doktrynie prawa ukształtował się niemal powszechnie akceptowany pogląd,

że **cofnięcie apelacji nie podlega kontroli sądu** (np. uchwała Sądu Najwyższego

z dnia 29 05 2000r. III CZP 6/00; „Kodeks postępowania cywilnego Komentarz” Tadeusz Ereciński, Jacek Gudowski, Maria Jędrzejewska” tom 2 str. 167, Wydawnictwo Prawnicze „LexisNexis” Warszawa 2006r.).

Z tej przyczyny cofnięcie przez pozwaną apelacji we wskazanej na wstępie części było dla Sądu odwoławczego wiążące i z mocy przywołanej regulacji prowadziło do umorzenia w tym zakresie postępowania odwoławczego.

Obydwoje pozwani w apelacji zarzucali, że przy ferowaniu zaskarżonego wyroku naruszono regulację art. 98 § 1 k.p.c. przez nie przyznanie pozwanej – pomimo korzystnego dla niej rozstrzygnięcia – od powodów zwrotu kosztów procesu.

W zaskarżonym wyroku brak jest jednak jakiegokolwiek rozstrzygnięcia dotyczącego obowiązku ponoszenia przez strony kosztów procesu w konsekwencji czego w tej części apelacji obu pozwanych były niedopuszczalne w rozumieniu regulacji art. 370 k.p.c. i z mocy tej regulacji zostały w tej części odrzucone.

Oprócz wskazanych powyżej rozstrzygnięć pozwana zaskarżyła również orzeczenie zawarte w punkcie 3 wyroku Sadu Rejonowego, w którym nakazano pobrać

od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa nieuiszczone koszty sądowe.

Rozstrzygnięcie to nie dotyczy zatem jej sfery praw i obowiązków i nie ma ona interesu prawnego w jego zaskarżeniu.

Z tej przyczyny w tej części jej apelacja również była niedopuszczalna

w rozumieniu regulacji art. 370 k.p.c., co obligowało Sąd odwoławczy do jej odrzucenia

Ustalenia faktyczne składające się na podstawę faktyczną orzeczenia w części dotyczą faktów bezspornych pomiędzy stronami, a w pozostałym zakresie mają podstawę w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, który w zakresie dokonanych ustaleń jest logiczny i wzajemnie spójny, zaś informacje zawarte w poszczególnych źródłach dowodowych nawzajem się uzupełniają oraz potwierdzają i jako takie są w pełni wiarygodne.

Wbrew zarzutowi apelacji nie zachodzi sprzeczność pomiędzy poczynionymi ustaleniami, a treścią zebranego w sprawie materiału oraz nie naruszono

przy konstruowaniu podstawy faktycznej orzeczenia oraz wskazanych w apelacji regulacji prawa procesowego, gdyż w ich ramach skarżący w istocie nie kwestionuje ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego, lecz dokonaną przez ten Sąd ich ocenę prawną.

Dlatego zarzuty te nie mają wpływu na powyższą ocenę.

Z tych też względów Sąd odwoławczy przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji.

Dokonana przez Sąd Rejonowy ocena prawna ustalonego stanu faktycznego jest również prawidłowa, ma odniesienie we wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia regulacjach prawnych i Sąd odwoławczy w całości ją podziela i przyjmuje za własną (orzec. SN z dn. 26 04 1935r. C III 473/34, Zb. U. z 1935r. poz. 496).

Powodowie nie posiadają znaczącego majątku, kontynuują naukę i nie są w stanie samodzielnie się utrzymać, stąd też na ich krewnych - z mocy regulacji art. 133 § 1 k.r.o. - ciąży obowiązek jego alimentacji.

Stosownie do regulacji art. 132 k.r.o. w związku z art. 129 § 1 k.r.o. powstanie tego obowiązku po stronie pozwanych jest uzależnione od braku osób zobowiązanych do alimentowania powoda w bliższej kolejności lub gdy uzyskanie przez niego od nich środków utrzymania jest co najmniej połączone z nadmiernymi trudnościami i zgodnie z utrwalonym poglądem judykatury, powstaje on dopiero wtedy, gdy żadne z ich rodziców nie jest w stanie wypełnić swego obowiązku alimentacyjnego (wyrok SN z dnia 16 03 1967r. II CR 88/87, OSNC 1967r. nr 9, poz. 168) art. 132 i 129 § 1 k.r.o.).

Z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Powodowie mieszkają obecnie z matką, która obowiązek ich alimentacji realizuje poprzez sprawowanie nad nimi pieczy i osobiste starania o ich wychowanie oraz przez pokrywanie części kosztów ich utrzymania. Matka powodów zawarła nowy związek małżeński. Wraz z mężem wspólnie ponoszą koszty utrzymania mieszkania, ponadto z uwagi na narodziny ich syna powódka obecnie sprawuje nad nim osobistą opiekę. Nie pracuje, otrzymuje jedynie zasiłek macierzyński w wysokości 1 100zł.

Mąż powódki zarabia ponad 3 100 netto, ponadto otrzymuje dodatek żywnościowy, deputat węglowy oraz trzynastą pensję. Jednak duża część jego wynagrodzenia (1 200zł) jest przeznaczana na spłatę kredytu hipotecznego na zakup nieruchomości,

w której obecnie wraz z bratem zamieszkują. Zatem wbrew twierdzeniom skarżącego nawet ich łączny dochód, nie jest wysoki, ponadto należy podkreślić, iż mąż powódki nie jest zobowiązany do ponoszenia i uczestniczenia w kosztach utrzymania małoletnich B. i P..

Koszty ich utrzymania, z uwagi na ich wiek i rozwój fizyczny są wysokie i stanowią łączną kwotę 1.700- 1.800 zł, adekwatną do aktualnych usprawiedliwionych ich potrzeb. Dodatkowo małoletni P. z uwagi na problemy okulistyczne, ponosi dodatkowe koszty, w tym planowanej operacji, której przewidywany koszt wyniesie 5 000zł, natomiast małoletni B. z uwagi na stwierdzone globalne opóźnienie rozwoju wymaga zwiększonej uwagi i nakładu czasu przy edukacji – co zapewnia mu matka.

Matka powódki nie jest więc w stanie zapewnić wszystkich niezbędnych potrzeb powodów, co powoduje, iż znajdują w niedostatku.

Uzyskanie od ojca powodów dalszych środków ich utrzymania jest utrudnione. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 18 06 2009r. rozwiązującym małżeństwo J. A. D. Sąd nałożył na ojca powodów obowiązek alimentacyjny w wysokości po 500 zł miesięcznie na rzecz P. i po 400 zł miesięcznie na rzecz B.. Nie wypełniał i nie wypełnia nadal on obowiązku alimentacyjnego, za co odbywał karę pozbawienia wolności, a jego zadłużenie stanowi kwotę 80 000 zł. Egzekucja komornicza jest bezskuteczna od wielu lat. Obecnie jest zarejestrowany w Urzędzie Pracy i bezskutecznie poszukuje stałego zatrudnienia.

Z mocy art. 129 § 1 k.r.o w związku z art. 133 § 2 k.r.o. rodzi to po stronie pozwanych jako dziadków powodów obowiązek ich alimentacji.

Dziadkowie macierzyści powodów utrzymują się z świadczeń emerytalnych w łącznej wysokości 1 600zł.

Stosownie do regulacji art. 129 § 2 k.r.o. obowiązek ten zatem obciąża pozwanych w częściach odpowiadających ich możliwości zarobkowym i majątkowym.

Pozwani pozostają w związku małżeńskim i ich dochód stanowią świadczenia emerytalne otrzymywane przez pozwanego w wysokości 2 672zł miesięcznie, a przez pozwaną w wysokości 1 159zł.

Zatem jak słusznie przyjął Sąd I instancji pozwana nie posiada możliwości majątkowych by zaspokoić potrzeby małoletnich.

Natomiast dochód pozwanego jest dwukrotnie wyższy, a jego znaczną część (600zł) dotychczas pozwany przeznaczał na utrzymanie ojca powodów, pomimo braku takiego obowiązku. Stąd też posiadane dochody pozwalają mu zabezpieczyć nie tylko jego niezbędne potrzeby życiowe, ale także powodów w zakresie orzeczonemu.

Wbrew jednak podnoszonym zarzutom w apelacji powodów, pozwani nie są w stanie w żądanej wysokości ponosić kosztów utrzymania małoletnich. Z otrzymanych świadczeń emerytalnych muszą ponosić koszty swojego utrzymania, utrzymania domu, samochodu, ubezpieczenia, koszty związane z leczeniem (oboje chorują), nadto spłacają także kredyt konsumencki.

Dlatego Sąd Rejonowy słusznie uznał, że możliwości majątkowe pozwanego pozwalają mu płacić na rzecz powodów alimenty w łącznej wysokości 600 zł,

co znalazło prawidłowe odzwierciedlenie w zaskarżonym wyroku i apelacja pozwanego w tej części oraz apelacje powodów są bezzasadna w rozumieniu regulacji art. 385 k.p.c. i jako takie z mocy tej regulacji podlegały one oddaleniu.

Reasumując z podanych względów w oparciu o przywołane regulacje prawne orzeczono jak w sentencji.

O kosztach postępowania odwoławczego oraz nieuiszczonych w tym postępowaniu kosztach sądowych orzeczono odpowiednio w oparciu o regulację art. 102 k.p.c. oraz art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 07 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity Dz.U. 2014r. poz. 1025), biorąc pod uwagę, że z uwagi na charakter sprawy (powodowie dochodzili alimentów), rodzaj istniejącej pomiędzy stronami więzi rodzinnej, w sprawie zachodzą szczególnie uzasadnione wypadki o których mowa jest we wskazanych regulacjach prawnych, przemawiające za nieobciążeniem powodów obowiązkiem ich uiszczenia.

SSO Barbara Braziewicz SSO Gabriela Sobczyk SSO Leszek Dąbek